

ЧАС ВЯРТАЦЬ ДАЎГІ НАСЕЛЬНІЦТВУ

**ЯК ПАВЫСІЦЬ
эфектыўнасць дзейнасці
мясцовых дэпутатаў
у вырашэнні праблем
занятасці насельніцтва?
Гэта пытанне стала тэмай
гутаркі нашага карэспандэнта
з доктарам эканамічных
навук, прафесарам,
академікам НАН Беларусі,
даследчыкам практыкі
дзяржаўнага кіравання,
экспертам Еўрапейскай
эканамічнай камісіі ААН
Пятром НІКІЦЕНКАМ.**

— Так атрымалася ў маім жыцці — амаль што на самым яго пачатку мяне неаднойчы выбіралі дэпутатам: Цэнтральнага і Маскоўскага (тады яшчэ) райсаветаў сталіцы, гарадскога Савета Мінска. За гэты досвед я потым неаднойчы сказаў дзякуй лёсу. Тыя гады мне шмат чаго далі, асабліва ў сэнсе вывучэння тонкасцяў і асаблівасцяў узаемаадносін насельніцтва і мясцовай улады, набыцця навыкаў работы з людзьмі, прыцягнення іх да работы на грамадскіх пачатках. Мы, дэпутаты, тады разам з жыхарамі сваіх выбарчых акруг шмат рабілі карыснага для паляпшэння ўмоў іх жыцця: займаліся арганізацыяй дзяжурстваў дружна па ахове парадку на вуліцах, стварэннем паркаў і сквераў, добраўпарадкаваннем дваровых тэрыторый, у прыватнасці будаўніцтвам спартыўных і дзіцячых пляцовак. З удзелам дэпутатаў рабілася шмат карыснага.

“ У адрозненні ад амерыканцаў, большасць якіх у душы мігранты, нашы людзі не схільныя ў масавым парадку пераязджаць на новае месца.

— **Пётр Георгіевіч, аднак і часы былі іншыя... Сумняваюся, што тады дэпутаты райсаветаў працаўладкоувалі сваіх выбаршчыкаў, бо беспрацоўя амаль не існавала. Наадварот, паўсюдна каля**

Фота: Яўгена ПЯСЕЦКАГА

прахадных прадпрыемстваў пастаянна віселі аб'явы: патрабуюцца, патрабуюцца... Не хапала рабочых рук. Сёння ж райсаветам даводзіцца займацца і пошукам працы для тых, хто страціў яе. Аднак ёсць аб'ектыўныя прычыны запаволенай работы мясцовай улады ў гэтым кірунку. Як іх вырашыць?

— Дзейні мясцовых Саветаў яшчэ ў многім абмежаваны і стрымліваюцца недасканаласцю прававой сістэмы дзяржавы У дадзеным выпадку ў сферы занятасці. Гэта, як паказалі спрэчкі вакол вядомага Дэкрэта №3, даволі тонкая справа. Не так проста адказаць на пытанне, каго лічыць занятым ці незанятым чалавекам. Каб потым надобрычыліцы не вешалі на яго крыўды ярлык тунеядца.

Мы пад занятасцю традыцыйна разумеем фармалізаваны (працоўная кніжка, загад аб прыёме на работу і г. д.) удзел у дзейнасці дзяржаўнай ці нездзяржаўнай структуры. Такі падыход, на мой погляд, састарэў, бо ён не адлюстроўвае сапраўднай занятасці чалавека працай. Я ў першую чаргу маю на ўвазе вядзенне хатняй гаспадаркі і выхаванне дзяцей. Гэта ж вельмі працаёмкі від занятку для жанчын. Без іх жадання не дасягнуць 20-мільённага насельніцтва Беларусі. У нас знаходжанне ў дэкрэтным водпуску не залічваецца ў працоўны стаж, бо гэта ж «водпуск»! А на самай справе — складаная і адказная праца.

Як вядома, пры СССР так званыя горадастваральныя прадпрыемствы нярэдка выступалі галоўным працадаўцам, служылі базай і гарантам нармальнага жыцця ў невялікіх гарадах і пасёлках: заробак, сацыялка, добраўпарадкаванне вуліц, двароў і г. д. Цяпер такія заводы амаль не ўзводзяцца, нямала сярэдніх савецкіх прадпрыемстваў у рынкавых умовах не вытрымалі канкурэнцыі, закрыліся або з'яўляюцца стратнымі. А праца, як асноўная крыніца заробку, людзям патрэбна.

“ У нас знаходжанне ў дэкрэтным водпуску не залічваецца ў працоўны стаж, бо гэта ж «водпуск»! А на самай справе — складаная і адказная праца.

— **У прыклад часта прыводзяць Злучаныя Штаты, іншыя развітыя краіны. Там людзі самі шукаюць лепшую працу, часта пераязджаюць туды, дзе адкрываюцца прывабныя вакансіі. Ці можна такі падыход уззяць за ўзор?**

— Часткова. У адрозненні ад амерыканцаў, большасць якіх у душы мігранты, нашы людзі не схільныя ў масавым парадку пераязджаць на новае месца. Я не ўпэўнены, што гэты працэс у нас набудзе шматлікіх прыхільнікаў. Змена месца жыхарства дзеля новай, няхай і перспектыўнай і выгаднай, работы, пацягне за сабой шмат іншых праблем. Лічу, што працоўныя месцы неабходна ствараць у канкрэтных раёнах і населеных пунктах, дзе ёсць значная колькасць свабоднай рабочай сілы.

А колькі перспектыў для самананятасці адкрывае для жанчын і мужчын праца на зямлі ў тых раёнах, якія мы называем глыбінкай?! І не абавязкова ў калектыўнай аграрнай гаспадарцы. Скажам, чаму б главе сямейства, працавітаму беларускаму мужыку, не займаець прысядзібную гаспадарку?

Гадоўля жывёлы і птушак, розныя віды рамёстваў, аказанне дробных гаспадарчых паслуг, утрыманне невялікай гасцінічкі ў маляўнічай мясцовасці на некалькі ложкаў можа стаць асноўным законным месцам працы. Гэта выдатны шлях для самарэалізацыі вясковага чалавека, самазабеспячэння сабе і сваіх дзяцей сродкамі для існавання. Моладзь можа актыўна выкарыстоўваць магчымасці інтэрнэту для дыстанцыйнай працы па месцы жыхарства. Такіх выпадкаў становіцца ўсё больш.

— **Як мясцовай уладзе больш актыўна ўключыцца ў працэс пашырэння надомнай працы на сваіх тэрыторыях?**

— Пакуль юрыдычна статус самананятасці заканадаўцы і юрысты дакладна не вызначылі, рэзервы самананятасці будуць знаходзіцца ў рэжыме чакання. І тым самым перашкаджаць мясцовым уладам кваліфікавана займацца справай працаўладкавання на сваіх тэрыторыях.

Пакуль хатняя гаспадарка афіцыйна не будуць прызнаныя сферай сацыяльнага ўзнаўлення, мы пастаянна будзем спрачацца вакол таго, хто ўтрыманец, а хто не. Нагадаю яшчэ раз, нараджэнне і выхаванне дзіцяці як будучага працаўніка — важная шматмэтавая задача, у тым ліку і эканамічнага характару. Яе вырашэнне мы чамусьці не лічым вытворчай працай. Да апошняй памылкова працягваем адносіць занятых пераважна ў рэальнай эканоміцы. Сёння гэта няправільна. Занятасць у хатняй гаспадарцы, напрыклад, жанчыны, асабліва ў шматдзетнай сям'і, павінна набыць працоўны статус, а не адносіцца, скажам, да хобі.

— **Але тут, відаць, спатрэбляцца змены ў заканадаўстве...**

— Абавязкова. Прычым канкрэтныя: занятасць у хатняй гаспадарцы павінна будзе лічыцца працоўнай дзейнасцю з налічэннем працоўнага стажу, вызначэннем механізма выплат у пенсійны фонд, ажыццяўленнем іншых працэдур. Паглядзіце прынятую

“ Пакуль хатняя гаспадарка афіцыйна не будуць прызнаныя сферай сацыяльнага ўзнаўлення, мы пастаянна будзем спрачацца вакол таго, хто ўтрыманец, а хто не.

ў свеце статыстыку. Там даўно ўжываецца тэрмін «хатняя гаспадарка» як важны фактар эканамічнага жыцця краіны.

— **А ці не пераацэньваеце вы патэнцыял хатніх гаспадарак для далейшага развіцця занятасці і самананятасці?**

— Не. Па вялікаму рахунку мы да яго задзейнічаныя яшчэ і не прыступалі. Так, нешта робіцца, і ўсё. Тут на першае месца выходзіць, вобразна кажучы, неабходнасць пэўнага разняволення мясцовай улады ў сферы занятасці вясковага насельніцтва, жыхароў маленькіх гарадкоў і пасёлкаў. На жаль, у мясцовай уладзе няма законных рычагоў самастойна вызначыць спосабы ажыццяўлення сваёй працоўнай палітыкі. Ужо надышоў час асобных правы цэнтра дэлегаваць органам мясцовай улады, каб іх прадстаўнікі не ўдакладнялі бясконца розныя дробязі, не раіліся пастаянна з абласным начальствам.

Надышоў час мяняць адначасова і падатковую сістэму, якая пакуль яшчэ носіць фіскальны характар і тым самым стрымлівае эканамічнае развіццё хатніх гаспадарак і малага прадпрыемальніцтва. Так можна «грузіць» да пэўнай мяжы, а потым — што? Закрыццё, апатыя, незадаволенасць усімі і ўсімі... Нам гэта трэба? Не.

Таму, на мой погляд, заканадаўцы і юрысты зараз апынуліся ў своеасаблівым даўгу перад той часткай працаздольнага насельніцтва краіны, якое ў сілу пэўных абставін трапіла ў складаную жыццёвую сітуацыю. Ад яго вяртання цяпер у многім залежыць вырашэнне злабодзённых праблем.

Гутарыў
Леанід ЛАХМАНЕНКА.

ЯК НАС ДУРАЦЬ

Работніца ламбарда перадала ашуканцам 2,5 тысячы рублёў

На тэрыторыі Мінска і Мінскага раёна зафіксавана некалькі фактаў атрымання грошай ашуканскім шляхам. Не выключана, што падобных фактаў можа быць больш, а таксама тое, што яны могуць паўтарыцца.

Як паведамлі ў ГУУС Мінгарвыканкама, у сталіцы такі выпадак адбыўся ў красавіку ў адным з ламбардаў у Першамайскім раёне. У памяшканне зайшлі два мужчыны, гучна абмяркоўваючы, як адзін у другога можа набыць камп'ютарныя мікрасхемы, мацярынскія платы і г. д. Пры гэтым яны дэманстравалі агучвалі буйныя сумы грошай, а таксама неаднаразова казалі пра важнасць такіх паку-

пак і каштоўнасць тавару. Быццам бы дамовіўшыся аб здзелцы, адзін (пакупнік) з'ехаў за грашыма ў банк, іншы (прадавец) застаўся чакаць у памяшканні ламбарда.

Прайшоў некаторы час, і «прадавец», спасылаючыся на тое, што ў тэлефоне разрадзілася батарэя, папрасіў работніка ламбарда набраць яго прыяцеля, які з'ехаў у банк. Работніца патэлефанавала мужчыну, той паведаміў, што ў яго раптам паўсталі цяжкасці і ён не можа прыехаць, і не ведае, калі вызваліцца. А паколькі «прадавец» доўга не мог чакаць (нібыта быў набыты квіток на поезд і трэба было тэрмінова з'язджаць), мужчына папрасіў дзяўчыну перадаць за яго 2,5 тысячы рублёў

і абяцаў, што як толькі вызваліцца, верне гэтую суму і нават больш у знак падзякі за аказаную дапамогу. Дзяўчына, ні пра што не падазраючы, перадала грошы. Больш нікога з гэтых мужчын яна не бачыла. Вечарам, усвядоміўшы, што стала ахвярай махляроў, дзяўчына звярнулася ў міліцыю.

У гэтай сувязі праваахоўнікі заклікаюць работнікаў гандлёвых аб'ектаў быць як мага больш пільнымі з незнаёмымі людзьмі і не падавацца на рознага кшталту правакацыі і нагоды перадачы грошай, а таксама звяртаць увагу на падазроныя асоб.

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@zviazda.by

ЗВЯЗДА